

гра-прогулянка Уманню

МІСТО ГОВОРИТЬ

як відчитувати багатокультурну
спадщину в ландшафті міста

Місто має багато шарів, які відкривають або приховують історії з минулого. Воно промовляє до нас через будівлі, парки, площі, пам'ятники, комеморативні простори та місця (не)пам'яті. Цю розповідь пише не тільки історія – її формують різні люди. Місто звучить голосами теперішніх жителів і не завжди відображає внесок спільнот, які жили тут століттями. Місто розповідає про події та людей, минуле, яким пишаються, і про те, що прагнуть забути. Воно може кричати, шепотіти або мовчати. Часто маркери у просторі промовляють до нас гучніше, ніж підручники чи дослідження, а місця (не)пам'яті – голосніше, за монументи. Символічні простори розповідають про політики пам'яті, ідеології та різні досвіди минулого. Здебільшого вони ставлять запитання, а не відповідають на них.

Ця навчальна гра запрошує подивитися на звичні міські маршрути та місця з різних перспектив. У просторах міста відкривається минуле, яке сформували українська, польська та єврейська спільноти – «місто», «miasteczko», «містечко», «לשטעטל» (штетл)». У фокусі – будинки, меморіали, комеморативні простори та історії містян.

Гру створено в межах програми «Розроблення та пілотування матеріалів і методичних напрацювань для вчителів зі складних тем спільної історії Львова» (проект «ReHERIT: спільна відповідальність за спільну спадщину», 2018–2021). В оновленій редакції 2026 року її методологію адаптовано до практичних занять з історії, неформальної освіти та туризму, а також уточнено окремі факти й запитання.

Чим є ця гра

Ця гра спонукає до розмови про спадщину в міському просторі. Вона пропонує вибірку місць і об'єктів з описами, які показують мозаїку складної та багатогранної історії міста. Гра звертається до історій, які можна відчитати в міських просторах та об'єктах, і водночас містить суб'єктивно сформовану добірку суджень і фактів. Вона також запрошує ставити запитання та спільно шукати відповіді.

Чим не є ця гра

Ця гра не є довідником, що охоплює всі пам'ятки Умані. Вона не претендує на вичерпний перелік фактів про минуле міста, не ставить за мету переконати та однозначно відповісти на всі запитання.

Фокуси та рамки

Гра зосереджена на багатокультурній спільній спадщині міста. Вона звертає увагу на місця (не)пам'яті – простори, які залишаються непозначеними, але нагадують про події минулого. У фокусі гри – люди: ті, хто формують міську пам'ять, і ті, чиї голоси (жінок, дітей, етнічних чи соціальних спільнот) часто є нечутними або зовсім відсутніми. Тому окрему увагу приділено процесам інтерпретації цієї спадщини.

Методологія

Цю гру можна використовувати по-різному. Вона ознайомлює з новими фактами, тренує пам'ять та пропонує позмагатися. Відкриті запитання спонукають до дискусії. Як складник шкільної програми гра доповнює підручник під час краєзнавчих занять або міських прогулянок, а також підходить для неформальної освіти. Кожна картка містить цікаві факти та зображення. Гравці мають обмежений час, щоб ознайомитися з її змістом. Вони запам'ятовують деталі, кидають кубик, відповідають на запитання, здобувають бали та дізнаються більше про багатокультурну спадщину Умані.

Розробниці гри:

Христина Бойко
Ірина Магдиш

Візуалізаторки гри:

Оксана Авраменко
Оксана Нестеренко

Редакторки гри, 2026:

Зоя Возна
Інна Золотар
Марія Кравченко

ПРАВИЛА ГРИ

Варіант 1 (2–8 гравців).

Покладіть стосик карток в центрі столу запитаннями донизу. Усі гравці беруть по одній картці, перевертають пісочний годинник і протягом 60 секунд вивчають їх. Далі учасники обмінюються картками із сусідами. Той або та, чий хід, називає тему вивченої картки та кидає кубик. Номер на кубіку – це номер запитання. Інший гравець чи гравчиня, у кого опинилася ця картка, зачитує запитання та перевіряє відповідь. Правильна відповідь дає 1 бал, а питання із зірочкою – 2 бали. Якщо гравець або гравчиня відповідає правильно, то забирає картку собі, а якщо ні – кладе її під стосик. Перемагає той або та, хто отримає більше балів і збере більше карток.

Варіант 2 (до 6 команд).

Оберіть ведучого чи ведучу та теми для команд (наприклад: «Умань на шляху до модерності», «Публічні простори міста», «Історії у просторах», «Сакральна спадщина», «Єврейська історія», «Культурна спадщина та освіта»). Кожна команда бере по одній картці з обраної теми й упродовж 1–2 хвилин разом вивчає її.

Далі команди обмінюються цими картками й по чергово кидають кубик, а ведучий або ведуча зачитує запитання. За правильну відповідь команда отримує картку та бали (1 бал – за звичайне запитання, 2 бали – за запитання із зірочкою).

Якщо відповідь неправильна, команда може перевірити її на картці, ще раз кинути кубик та спробувати відповісти на інше запитання з цієї ж картки. У такому разі зараховується лише половина балів. Якщо ж із другою відповіддю команда знову схибить, картку забирає ведучий чи ведуча. Перемагає команда, яка набере найбільшу кількість балів і збере найбільше карток.

Ви можете змінювати складність, збільшуючи час на вивчення карток. Також можна грати самостійно, тренуючи пам'ять.

ТЕМИ:

1 Умань на шляху до модерності

- Модернізація міста
- Місто і вода
- Залізничний вокзал
- Готелі Умані

2 Публічні простори міста

- Софіївка
- Площа Соборності
- Алея Героїв та Обеліск Слави
- Торгові ряди

3 Історії у просторах

- Пам'ятник Залізняка та Гонті
- Фортеця
- Будинок Фішмана та пам'ятник Іванові Черняхівському
- Уманський краєзнавчий музей

4 Сакральна спадщина

- Сакральні споруди
- Василіянський монастир
- Могила цадика Нахмана
- Костел Успіння Пресвятої Діви Марії

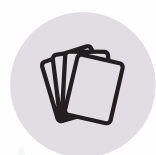
5 Єврейська історія

- Єврейська громада
- Паломництво та сучасний єврейський квартал
- Гетто
- Місця пам'яті про Голокост

6 Культурна спадщина та освіта

- Люди Умані
- Кіно і театр
- Освіта
- Будинок Надії Суровцової

КОМПЛЕКТ ГРИ:

24 картки

гральний кубик

пісочний годинник

Навчальну гру розроблено в межах проєкту «ReHERIT: спільна відповідальність за спільну спадщину» (2018–2021), а її нову редакцію підготовано під час реалізації проєкту «REHERIT 2.0» (2024–2027).

Матеріали створено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Їхній зміст та наповнення є відповідальністю виконавців і не обов'язково відображають позицію ЄС.

reherit.org.ua

© Центр міської історії, 2026